



## Självständigt arbete (15 hp)

<b>Författare</b>		<b>Program/Kurs</b>
Christoffer Blomberg		OP SA 19–22
<b>Handledare</b>		<b>Antal ord: 11 913</b>
Marcel Mangold	<b>Beteckning</b>	<b>Kurskod</b>
		1OP467
<b>SMÅSTATERS NYTTJANDE AV LUFTMAKT</b>		
<b>En teoriprovande fallstudie av Robert Papes teori om lokal luftmakt mot sexdagarskriget 1967 och Georgienkriget 2008.</b>		
<b><u>ABSTRACT:</u></b>		
<p>The use of air power has become more important in modern warfare, and the ability to use the full potential of air power is significant for a beneficial outcome of conflict. Today's most established air power theories are developed from a military superpower perspective, leaving a void of knowledge for the smaller air forces. This study intends to find out how the air power advocate Robert Pape's theory <i>theater air power</i> is applicable to small states and small air forces by testing Pape's theory against the Six Day War in 1967 and the Georgia War in 2008 and thus contribute to a greater basis for the debate on how the air forces should be used and which role they play in conflict. The result show, in contrast to Pape's theory, that air superiority is beneficial but not decisive. Instead, the coordination between arms is crucial for high combat efficiency and utilization of airspace. Also, the result shows that operational interdiction is the most efficient course of action for small state to use their air power, particularly if lacking the ability to defeat heavily armoured combat vehicles and battle tanks. Finally, the result clarifies that the air power cannot win conflicts by their own but are a vital contributor to the favourable outcome of conflict.</p>		
<b><u>Nyckelord:</u></b>		
Flygstridskrafter, småstat, lokal luftmakt, Robert Pape, sexdagarskriget, Georgienkriget.		

## Innehåll

<b>1. INLEDNING.....</b>	<b>4</b>
1.1. PROBLEMFÖRMULERING .....	4
1.2. FORSKNINGSOVERSIKT .....	5
1.3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING .....	10
1.4. AVGRÄNSNINGAR .....	10
1.5. DISPOSITION .....	11
<b>2. TEORI.....</b>	<b>12</b>
2.1. LOKAL LUFTMAKT.....	12
2.2. KRITIK MOT TEORI.....	13
2.3. ARGUMENTATION FÖR VALD TEORI .....	15
2.4. DEFINITIONER AV CENTRALA BEGREPP.....	17
2.4.1. Lokal luftmakt .....	17
2.4.2. Flygstridskrafter .....	17
2.4.3. Småstat .....	17
2.4.4. Direkt flygunderstöd.....	18
2.4.5. Luftöverlägsenhet .....	18
<b>3. METOD.....</b>	<b>19</b>
3.1. FORSKNINGSDSIGN .....	19
3.2. METOD FÖR DATAINSAMLING .....	20
3.3. VAL AV FALL .....	21
3.4. MATERIALDISKUSSION OCH KÄLLKRITIK.....	21
3.5. FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN .....	22
3.6. OPERATIONALISERING.....	23
3.6.1. Direkt flygunderstöd.....	23
3.6.2. Operativ interdiktio n .....	23
3.6.3. Luftöverlägsenhet .....	24
3.6.4. Analysverktyg.....	24
<b>4. ANALYS .....</b>	<b>26</b>
4.1. SEXDAGARSKRIGET .....	26
4.1.1. Resultat .....	30
4.2. GEORGIENKRIGET.....	31
4.2.1. Resultat .....	33

<b>5. AVSLUTNING .....</b>	<b>35</b>
5.1. RESULTATDISKUSSION .....	35
5.1.1. <i>Sexdagarskriget</i> .....	35
5.1.2. <i>Georgienkriget</i> .....	36
5.2. METODDISKUSSION .....	37
5.3. SLUTSATSER .....	37
5.4. RELEVANS FÖR YRKESUTÖVNINGEN .....	39
5.5. VIDARE FORSKNING .....	39
<b>6. LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING .....</b>	<b>41</b>
6.1. TRYCKTA KÄLLOR.....	41
6.2. ARTIKLAR.....	42
6.3. RAPPORTER .....	43
6.4. OFFENTLIGA DOKUMENT.....	43
6.5. ELEKTRONISKA KÄLLOR .....	43

## 1. Inledning

Sedan 1900-talets början och första världskriget har flygstridskrafternas roll i krig och konflikter blivit alltmer framträdande och är idag ett viktigt fundament för den internationella säkerheten. Förmågan att nyttja flygstridskrafternas fulla potential har visat sig ha en mer betydelsefull påverkan för stridens fördelaktiga utfall än från de övriga vapenslagen. Flygstridskrafterna kan i sin tur skapa de förutsättningar som krävs både på land och till sjöss för att beseгра sin motståndare. Det är därmed otänkbart att gå segrande ur en konflikt utan ett omfattande nyttjande av flygstridskrafterna, men även det mest utvecklade flygvapnet kan inte vara mer effektivt än den strategi som det ledsagas under. Således är det essentiellt för ett flygvapen att kunskapen finns om hur flygstridskrafterna bör nyttjas.<sup>1</sup>

Men det är inte självklart hur militära aktörer ska nyttja sina flygstridskrafter för att nå högsta strategiska effekt, vad deras flygstridskrafter är kapabla till eller hur de ska möta framtida utmaningar.<sup>2</sup> Den ena sidan om denna debatt menar att flygstridskrafterna på egen hand kan vinna en konflikt, medan den andra sidan menar att flygstridskrafterna bidrar i allra högsta grad men att de inte kan avgöra konflikten på egen hand. Gemensamt för de båda sidorna är att debatten utgår från ett stormaktperspektiv, vilket lämnar en kunskapslucka om hur småstater ska nyttja sina flygstridskrafter. Denna studie ämnar undersöka hur befintlig teori kan fylla den kunskapsluckan.

### 1.1. Problemformulering

Att möta ett väpnat angrepp är en stor utmaning för en stat och en ännu större utmaning för den som är underlägsen sin motståndare i både personal och resurser. För att ta sig an en sådan utmaning krävs färdigheter och kunskaper om hur striden ska lösas. I den svenska militärstrategiska doktrinen från 2016 står det att ”väpnat angrepp ska mötas snabbt i syfte att vinna tid och skapa handlingsfrihet. Därefter ska försvarsoperationer syfta till; att tillsammans med andra vinna kriget alternativt enskilt undvika att förlora”<sup>3</sup>. Sverige som småstat kan alltså inte helt

---

<sup>1</sup> Olsen 2018, 373-374.

<sup>2</sup> Biddle 2019.

<sup>3</sup> Försvarsmakten 2016, 54.

förlita sig på att få den hjälp som behövs vid en eventuell konflikt av andra stater och organisationer, således är det av yttersta vikt att Sverige som självständig stat kan upprätthålla sin territoriella integritet och suveränitet på egen hand.

Dagens mest etablerade luftmaktsteorier utgår från ett stormaktsperspektiv och beaktar därmed inte att vara numerärt eller resursmässigt underlägsen sin motståndare, vilket i sin tur skapar ett dilemma för småstater som vill nyttja sina flygvapen på ett operativt och strategiskt effektivt sätt. Alan Stephens, tidigare pilot i australiensiska flygvapnet, yttrade ”det existerar två typer av flygvapen – det amerikanska och de andra”<sup>4</sup>. Men att teorierna inte är framtagna för småstater betyder nödvändigtvis inte att de är otillämpbara. Det behövs därför studier som analyserar teorierna utifrån ett småstatsperspektiv på konflikter för att ta reda på vilket sätt de är tillämpbara även för småstaters flygstridskrafter.

Problematiken med den bristande tillgängligheten på utvecklade teorier tillämpade för småstater är påtaglig, därav ämnar författaren undersöka Papes teori om *lokal luftmakt*<sup>5</sup>, vilken är baserad på den nekande tvångsstrategin och dess tillämpbarhet för småstater.

## 1.2. Forskningsöversikt

Enligt Pape är tvångsstrategi de ansträngningar som syftar till att förändra sin motståndares beteende genom att påverka utgifter kontra vinning i motståndarens kostnadsnyttoanalys.<sup>6</sup> Pape beskriver tre kategorier av tvångsstrategier: *bestraffande*, *nekande* och *dekapiterande*.<sup>7</sup> Den bestraffande tvångsstrategin riktar sig mot att åsamka så pass mycket lidande för motståndarens civilbefolkning, att regimen antingen väljer att dra sig ur konflikten eller att civilbefolkningen gör uppror mot sin egen regim.<sup>8</sup> Dock lyfter Pape att det anses som moraliskt motbjudande att skada civila och lyfter som exempel att de amerikanska bombningarna i Nordvietnam skildrades som både omoraliska tillika ineffektiva.<sup>9</sup> Från de studerade kampanjerna i *Bombing to Win*

---

<sup>4</sup> Clarke 2001, 107.

<sup>5</sup> Egen översättning av *theater air power*.

<sup>6</sup> Pape 1996, 4.

<sup>7</sup> Pape 1997, 97.

<sup>8</sup> Ibid., 97.

<sup>9</sup> Pape 1996, 3.

blir slutsatsen att attacker eller hot riktade mot civilbefolkningen varken ändrar på motståndarens beteende eller får befolkningen att vända sig mot sin egen regim och betraktas därmed som resultatlösa.<sup>10</sup>

Den nekande tvångsstrategin riktar sig mot motståndarens militära styrkor i syfte att försvaga dem till den punkt där egna marktrupper kan ockupera de omstridda territorierna utan att lida oacceptabla förluster.<sup>11</sup> Enligt Pape kan nekande tvångsstrategi fungera, men strategiska bombningar är inte optimalt för att uppnå resultat.<sup>12</sup> Istället bör en aktör utöva lokal luftmakt, det vill säga nyttjandet av flygstridskrafterna tillsammans med markförbanden på slagfältet.<sup>13</sup>

Den dekapiterande tvångsstrategin riktar sig mot motståndarens ledningsfunktion och kommunikationsnätverk i syfte att få motståndet att upphöra genom att slå ut ledningen. Enligt strategin är ledningsfunktionen som människans hjärna; förstör hjärnan och kroppen dör, isolera hjärnan och kroppen paralyseras, förvirra hjärnan och kroppen blir okontrollerbar.<sup>14</sup> Pape menar dock att dekapiterande tvångsstrategi sällan ger ett övertag över sin motståndare av tre anledningar. För det första är det problematiskt att lokalisera och eliminera ledarna, för det andra så har elimineringen av en ledare sällan lett till en politisk förändring samt för det tredje så är efterträdandet i ledarskapet oförutsägbart, vilket skapar en ovisshet om hur motståndet kommer att ledas vid ett ledarskapsskifte.<sup>15</sup>

Det är tämligen inte rättvist att påstå att samtliga luftmaktsteorier är utarbetade från ett stormaktperspektiv. Den Nyazeeländska flygvapenofficern Shaun Clarke har framställt en egen luftmaktsteori som är framtagen för just småstater. I sin bok *Strategy, Air Strike and Small Nations* presenterar han tre propositioner om hur småstater bör lägga upp sin strategi. Clarke menar att målet för en småstat bör inte vara att få sin motståndare att ovillkorligen ge upp, det ultimata målet i krigföringen är motståndarens ledningsfunktion samt att småstater inte bör nyttja flygstridskrafterna som en ensamstående kapacitet.<sup>16</sup> Clarkes teori är inte helt unik, utan influerad av bland annat de amerikanska luftmaktsteoretikerna John Warden och Robert Pape.

---

<sup>10</sup> Pape 1996, 68.

<sup>11</sup> Pape 1997, 97.

<sup>12</sup> Ibid., 99.

<sup>13</sup> Ibid., 95.

<sup>14</sup> Ibid., 98.

<sup>15</sup> Pape 1996, 80-81.

<sup>16</sup> Clarke 2001, 85-86.

Clarke förespråkar att det högsta beslutsfattande organet är det yttersta målet i en konflikt och att det är vitalt för småstater att försöka påverka den högsta ledningen för att optimera sin begränsade slagkraft.<sup>17</sup> Detta kan liknas vid Wardens teori om motståndaren som ett system, där han kategoriserar motståndaren baserat på var verkan har högst utdelning i förhållande till den kraftansträngning som fordras och återger dessa kategorier i en femringsmodell.<sup>18</sup> Wardens teori har dock fått kritik med anledning av att det saknas empiriska data som kan bevisa att en strategi som riktar sig mot motståndarens ledningsfunktion faktiskt är effektiv och att det återges få historiska exempel där ett politiskt beteende förändras på grund av att ledare faller.<sup>19</sup>

Clarke har även hämtat inspiration från Papes verk *Bombing to Win: Air Power and Coercion in War* och specifikt den tvingande roll som flygstridskrafterna kan utgöra. Clarke delar in tvångsstrategin i fyra kategorier: nekande, bestraffande, risktagande och dekapiterande.<sup>20</sup> Medan Clarke menar att nekande tvångsstrategi är den minst sofistikerade formen av tvång och svår för småstater att nyttja på grund att de saknar den kapacitet som krävs för en sådan typ av utnötningskrigföring<sup>21</sup>, menar Pape att denna strategi är bäst lämpad för att nyttja flygstridskrafterna mest effektivt.<sup>22</sup>

Michael Horowitz och Dan Reiter menar att Papes verk *Bombing to Win* är det enda vetenskapliga arbetet om tvångsstrategier<sup>23</sup>. Resultatet från deras kvantitativa analys stärker Papes teori om att en motståndare som är mer sårbar för en angripares luftattacker är mer trolig att gå med på angriparens krav, medan sårbarheten för de civila inte har någon nämnbar verkan. Resultatet tyder även på att tvångsstrategi sällan ger effekt om angriparen ger sig på ledningsfunktionen. Slutligen beskriver Horowitz och Reiter att tvångsstrategi har högre sannolikhet att vara framgångsrik i kombination med övriga militära handlingar.<sup>24</sup>

José D'Odorico uttrycker tvivel om Papes syn på luftöverlägsenhet, att det är en given förutsättning för att lyckas med någon utav tvångsstrategierna<sup>25</sup> och menar att det är ett nedärvt

---

<sup>17</sup> Clarke 2001, 99.

<sup>18</sup> Warden 2011, 68-69.

<sup>19</sup> Meilinger 2000, 120.

<sup>20</sup> Clarke 2001, 116.

<sup>21</sup> Ibid., 119.

<sup>22</sup> Pape 1996, 20.

<sup>23</sup> Horowitz & Reiter 2001, 147.

<sup>24</sup> Ibid., 163.

<sup>25</sup> Pape 1996, 58.

tankesätt som inte har ifrågasatts. För att få motsvarande frihet i luften spelar ansträngningarna för luftöverlägsenhet inte en väsentlig roll, utan det är faktorer som tiden och de lokala förhållandena som kommer att avgöra den verkliga graden av detta. Det främsta problemet för flygstridskrafterna är inte hur de kan eliminera hotet i luften, utan att avgöra om en sådan kampanj är nödvändig eller om de kan angripa de prioriterade målen med en gång. Med anledning av att småstaters flygvapen ofta har få flygplan jämfört med stormakter, måste de planera varje flygkampanj med omsorg och säkerställa att flygplan och piloter hinner återställa inför efterföljande uppdrag.<sup>26</sup>

D’Odorico lyfter de argentinska flygstridskrafterna under falklandskriget som ett exempel, hur de som ersättning för att uppnå luftöverlägsenhet använde sig av avledningsmanövrar och lågflygningar för att skapa taktiska överraskningsmoment och uppnå framgångsrika resultat. Han belyser även att operation Desert Storm visade att inget hindrar operationer för luftöverlägsenhet från att integreras i den strategiska kampanjen, men det som avgör framgång är kvalitén på underrättelsen.<sup>27</sup> Dock, enligt D’Odorico, har inte småstater samma tillgång till teknologi, och därmed inte samma förutsättningar för inhämtning av underrättelse, som stormakterna eftersom att de stora vapenexportörerna, till exempel USA och Ryssland<sup>28</sup>, vill behålla sitt teknologiska försprång mot eventuella motståndare.<sup>29</sup>

I kontrast påstår Martin Libicki att det inte är nödvändigt med dyra vapen, utan att det viktigaste är tillgången på information. Utan information kan inte det mest avancerade vapensystemet verka mot sitt mål och blir således värdelöst.<sup>30</sup> Han menar att nyckeln till framgång på slagfältet ligger i hanteringen av avancerad informationsteknologi, vilket tack vara globaliseringen är både billigt och lättillgängligt. Nyttjandet av den disponibla teknologin gör det möjligt för småstater att åstadkomma ett starkt försvar, även mot större stater.<sup>31</sup> Han får medhåll av Pape som menar att några av de mest effektiva precisionsvapnen är relativt billiga i jämförelse med övriga kostnaderna för att upprätthålla ett starkt luftförsvar<sup>32</sup> och att det är mer fördelaktigt att införskaffa billigare kortdistansattackflyg som kan upprätthålla hög operativ intensitet istället för

---

<sup>26</sup> D’Odorico, 2005, 56-59.

<sup>27</sup> Ibid., 57-58.

<sup>28</sup> SIPRI 2021a.

<sup>29</sup> D’Odorico 2005, 59.

<sup>30</sup> Libicki 2000, 37.

<sup>31</sup> Ibid., 39.

<sup>32</sup> Pape 1997, 107.



dyra strategiska bombflygplan som endast kan utföra enstaka uppdrag under samma tidsperiod.<sup>33</sup>

Dock får Libicki invändningar från Giedrius Česnakas, som till motsats menar att den disponibla teknologin inte alls medger småstater att utjämna det teknologiska försprång stormakter besitter, utan tvärt om kommer stormakter med större ekonomi främjas i högre grad av teknologiutveckling i förhållande till småstater och därmed utöka sitt militära försprång.<sup>34</sup> Česnakas förklarar att med anledning av att småstater saknar de ekonomiska resurserna som krävs för att kunna investera kvalitativt, måste de istället satsa kvantitativt. Med andra ord måste småstater utöka sin population som i händelse av angrepp kan erbjuda motstånd, det vill säga att öka befolkningsantalet, utbilda dem i grundläggande militära utbildningar och krigsplacera dem.<sup>35</sup>

Maria Burczynska belyser komplikationerna med nedskärningar i försvarsbudgetar och militär personal, men beskriver även en lösning på problemet. I sin fallstudie har Burczynska med kvalitativ textanalys granskat det svenska och polska flygvapnet i syfte att ta reda på hur europeiska småstater kan bygga upp eller stärka sin luftstridskapacitet genom multinationella samarbeten. Hon motiverar sina val av fall bland annat med anledning av att båda staterna representerar småstater samt att staterna skiljer sig åt då Polen är medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) medan Sverige ställt sig neutralt till en sådan allians.<sup>36</sup> Studiens slutsats är att internationella samarbeten är mer kostnadseffektiva, då samtliga samarbetsstater inte nödvändigtvis måste ha tillgång till alla funktioner, till exempel flygburen spaning, lufttankning och lufttransport, utan kan dela på dessa resurser. En annan viktig aspekt är utbytet av erfarenheter och kunskaper som leder till högre operativ effekt.<sup>37</sup> Polens inträdande i Nato ger dem en trygghet i att understöd kommer vid en eventuell konflikt, men även om Sverige inte är Nato-medlem så kan de tack vare sina tidigare och pågående insatser samt stöd till konfliktområden förlita sig på att förstärkning kommer när situationen så kräver.<sup>38</sup>

---

<sup>33</sup> Pape 1997, 113-114.

<sup>34</sup> Česnakas 2009, 275.

<sup>35</sup> Ibid., 289.

<sup>36</sup> Burczynska 2019, 86-87.

<sup>37</sup> Ibid., 99.

<sup>38</sup> Ibid., 89.

Den tidigare forskningen klarlägger hur småstater kan investera sina ekonomiska resurser för att få ut ett tillräckligt starkt försvar mot en motståndare, att småstater måste planera flygkampanjer med omsorg på grund av sina relativt få resurser samt hur de kan utöka sina resurser med internationella samarbeten och relationer. Samtliga faktorer är viktiga för en småstat att förhålla sig till och bidrar därför till ökad operativ effekt. Dock saknar den tidigare forskningen beskrivande modeller hur en småstat kan och bör nyttja sina flygstridskrafter för att kunna besegra sin motståndare eller undvika att förlora.

### **1.3. Syfte och frågeställning**

Syftet med studien är att pröva Robert Papes luftmaktsteori om lokal luftmakt för att lyfta fram hur småstater bör nyttja sina flygstridskrafter under konflikter. Studien ämnar att undersöka teorins förklaringsvärde för olika utfall i konflikter involverande småstater och därmed bidra till ett bredare underlag för debatten om hur flygstridskrafterna bör nyttjas.

Genom att pröva hur en utarbetad och etablerad teori är tillämpbar för småstater genom att analysera fallen *sexdagarskriget* 1967 samt *Georgienkriget* 2008, kan en småstat nyttja det förspång det ger att använda sig av en befintlig teori jämfört med att utveckla en ny, vilket är en relativt långdragen process med anledningen av de begränsade möjligheterna att samla in empiriskt material. Denna argumentation ligger till grund för författarens val av frågeställning som därmed blir:

*Hur kan småstaters flygstridskrafter nyttja Robert Papes teori om lokal luftmakt för att nå framgång med utgångspunkt i sexdagarskriget och Georgienkriget?*

### **1.4. Avgränsningar**

Då studien begränsas i dess omfattning gällande ord väljer författaren att inte definiera seger eller nederlag i en konflikt, utan baserar fallens framgång alternativt motgång på subjektiva bedömningar av analysens empiriska data. I och med studiens syfte att undersöka hur Papes teori om lokal luftmakt kan leda småstater mot strategisk framgång kommer varje fall bedömas individuellt baserat på aktörens mål med kampanjen.

Med avseende på studiens tidsram har författaren valt att begränsa studien till två fall: sexdagarskriget 1967 och Georgienkriget 2008. Motivering till de valda fallen presenteras i avsnitt 3.3. *Val av fall*. De båda fallen avgränsas till att analyseras från Israels respektive Georgiens perspektiv, då de uppfyller författarens kriterium för småstat.

Studien avgränsas även till att endast analysera händelser under konflikten och kommer därmed varken behandla föreliggande orsaker eller efterföljande konsekvenser för respektive konflikt. Genom att endast analysera hur striden utspelar sig ämnar författaren att pröva Papes teori och undersöka teorins förklaringsvärde i respektive fall.

## 1.5. Disposition

Författaren har valt att dela in studien i fem avsnitt. I det första avsnittet, *Inledning*, presenterar författaren studiens bakomliggande orsak och problemformulering samt en redovisning av tidigare forskning, vilket konstruerar studiens syfte och frågeställning som framläggs därefter. Avsnittet avslutas med studiens avgränsningar och disposition. I det andra avsnittet, *Teori*, presenteras Papes teori om lokal luftmakt samt kritik mot teorin, följt av klargörande för studiens centrala begrepp i syfte att skapa större förståelse hos läsaren.

I det tredje avsnittet *Metod*, redovisas och motiveras studiens metod. Här beskrivs även de fall som utgör studiens analysenheter, källmaterialet diskuteras följt av en presentation av studiens operationalisering samt författarens analysverktyg som ska genomsyra analysen. I följande fjärde avsnitt *Analys*, beskrivs viktiga händelser från de två fallen och författaren gör här sin analys grundad i Papes teori om lokal luftmakt. Slutligen i det sista avsnittet *Avslutning*, presenteras och diskuteras studiens resultat och metod, författaren redovisar sina slutsatser av studien och motiverar resultatets relevans för yrkesutövningen. Studien avslutas med förslag om vidare forskning.

## 2. Teori

### 2.1. Lokal luftmakt

Pape är en stark röst för sidan av debatten som förespråkar att den högsta strategiska effekten fås då flygstridskrafterna samarbetar med marktrupperna och karakteriserar flygstridskrafterna likt en hammare som slår mot marktruppernas städ för att uppnå synergieffekt.<sup>39</sup> Lokal luftmakt avser omintetgörandet av motståndarens militära strategi för kontroll över omstridda områden genom att förhindra försörjningen till frontlinjen, störa ut kommunikationen och truppernas rörelse samt nedkämpa motståndarens militära styrkor på slagfältet.<sup>40</sup> När flygstridskrafterna bekämpar motståndaren tillsammans med de egna markstridskrafterna ger det den angripne minimalt med utrymme för att försöka reducera konsekvenserna av angreppet eftersom effekterna är omedelbara.<sup>41</sup> Om motståndaren väljer att föra samman sina trupper i ett kraftsamlingsförsök, blir de sårbara för luftangrepp. Om de alternativt skingrar sina trupper i mindre styrkor, blir de sårbara för angripande markförband.<sup>42</sup>

Teorin om lokal luftmakt är utvecklad från Papes tidigare teori om nekande tvångsmakt från boken *Bombing to Win*. Där beskriver Pape hur den ideala nekande kampanjen involverar både angrepp mot motståndarens militära mål och militära produktionscentra. Olika mål kan innefatta militära markförband, motståndarens ledning på slagfältet, kommunikationsanläggningar och logistik. Kampanjen bör utföras med maximal intensitet och kritiska mål som redan bekämpats bör repetitivt angripas i syfte att förhindra reparationer samt återupptagandet av dess funktion.<sup>43</sup>

Kombinationen av flygstridskrafter och markstridskrafter nyttjas på bästa sätt genom att ta i anspråk den taktik vanligt förekommande hos mekaniserade förband. Sedan andra världskriget har de mekaniserade förbanden eftersträvat att bryta sig igenom motståndarens frontlinje likt en spjutspets för att fortsätta framryckningen in i motståndarens territorium. I normalfallet försöker den försvarande svara på dessa angrepp genom starka frontlinjer så att dessa kan nöta ut angriparen tills förstärkning anländer. Om angriparen ändå skulle lyckas ta sig igenom, brukar

---

<sup>39</sup> Pape 2004, 117.

<sup>40</sup> Pape 1997, 95.

<sup>41</sup> Ibid., 101.

<sup>42</sup> Pape 2004, 119.

<sup>43</sup> Pape 1996, 56.

den försvarande gå till motattack med rörliga förband mot angriparens utsatta flanker hos de genombrytande trupperna, i syfte att hindra deras framfart tills ytterligare förstärkning anländer.<sup>44</sup>

Flygstridskrafterna blir här ett signifikant verktyg som kan tillintetgöra motståndarens defensiva strategier genom två tillvägagångssätt. Det första innebär att bryta ned motståndarens frontlinje genom att direkt nedkämpa markstridskrafterna eller att blockera tillgången till förnödenheter samt förstärkning. Det andra innebär att förstärka de genombrytande trupperna efter ett genombrott genom att stoppa motståndarens rörelse bakom frontlinjen och hindra dem från att omgruppera och kraftsamla mot angriparen.<sup>45</sup>

Det tillvägagångssätt då flygstridskrafterna angriper motståndarens markstridskrafter i syfte att egna markförband ska kunna nedkämpa motståndaren utan att lida oacceptabla förluster, alternativt nedkämpa motståndarens markstridskrafter från luften för att skapa andrum för egna markförband, benämner Pape som *direkt flygunderstöd*.<sup>46</sup> Det andra tillvägagångssättet vilket innebär att flygstridskrafterna angriper motståndarens logistikkedjor och ledningscentraler i syfte att hämma motståndarens samordningsmöjligheter, alternativt angripa motståndarens bakomliggande trupper i syfte att hindra dem från att förstärka frontlinjen, benämner Pape som *operativ interdiktion*.<sup>47</sup>

Pape belyser även vikten av *luftöverlägsenhet*, men betonar att det inte är en strategi i sig utan en nödvändighet för att i huvud taget kunna utföra framtida strategiska luftkampanjer. Han förklarar att den huvudsakliga frågan i luftstrategi är vilka mål som ska angripas när väl luftöverlägsenhet är uppnått.<sup>48</sup>

## 2.2. Kritik mot teori

John Warden är kritisk till Papes teori och beskriver den som för snävt inriktad på att besegra motståndarens militära styrkor. Warden menar att krig inte är till för att besegra motståndarens militära styrkor, kanske inte ens vinna kriget i sig, utan det handlar om att vinna freden som

---

<sup>44</sup> Pape 2004, 120.

<sup>45</sup> Ibid., 120.

<sup>46</sup> Pape 1996, 78.

<sup>47</sup> Ibid., 77.

<sup>48</sup> Ibid., 58.

följer. Följaktligen bör all planering och alla operationer vara direkt kopplade till slutmålet. Warden lyfter att det är ett konservativt koncept att försöka slå motståndarens militära styrkor för att nå seger och att det finns betydligt fler tillvägagångssätt för att nå sina slutmål.<sup>49</sup>

Barry Watts ifrågasätter *Bombing to Win* och menar att den saknar den grund i empiriska data från 1900-talets flygkampanjer som Pape påstår att den har. Watts fortsätter sin kritik med att påstå att Papes presenterade teori inte kan tillmötesgå det komplexa fenomen som krig och internationell politik innebär.<sup>50</sup> Han menar att teorin är för regelbunden och förutsägbar i en verklighet där tvångsmakt mellan två militära styrkor är både stökig och svårbehandlad.<sup>51</sup>

Patrick Bratton uttrycker tvivel om Papes beslutsamhet för att den nekande tvångsmakten är den mest framgångsrika. Han menar att i inget av Papes studerade fall, eller i hans teori om lokal luftmakt, lyckades den nekande strategin skapa tvångsmakt på egen hand, vilket lyfter frågan varför de andra principerna som Pape presenterar som tvångsmaktstrategier; bestraffande och dekapitation, kan förkastas med samma argument. Likaledes som nekande tvångsmakt används tillsammans med andra instrument för att lyckas, kan de andra tvångsstrategierna också vara framgångsrika när de används tillsammans med till exempel ekonomiska sanktioner eller diplomatiska påtryckningar.<sup>52</sup>

Willem Martijn Dekker lovordar Papes verk *Bombing to Win* som den mest bestyrkande teorin för vägledning vid nyttjande av tvångsmakt, men anser att teorin om nekande tvångsstrategi är ofullständig med anledning av att den presenterar en i grunden bristfällig kausalmodell då den förbiser komplexiteten i den kausala dynamiken för tvångsmakt i två aspekter. För det första så misslyckas teorin med att klargöra strategiskt växelförhållande mellan tvångsutövaren och motståndaren, för det andra så eftersträvar teorin att framställa en enskild förklaring på ett multikausalt problem.<sup>53</sup>

Flávio Pedroso Mendes uppmärksammar hur Papes teori är motsägelsefull. Thomas Schelling, en betydande inspiratör till Papes teori, skildrar olikheten ”mellan att ta vad du vill ha och få någon att ge det till dig [...], mellan att förlora det någon kan ta med våld och att överlämna det

---

<sup>49</sup> Warden 1997, 173.

<sup>50</sup> Watts 1997, 117.

<sup>51</sup> Ibid., 122.

<sup>52</sup> Bratton 2003, 363.

<sup>53</sup> Dekker 2010, 450.

för att undvika risk eller skada”<sup>54</sup>. Schelling menar att det är en skillnad på tvångsmakt, att få någon att ge det till dig, och brutalt våld<sup>55</sup>, att ta det du vill ha. Det Mendes grundar sin kritik på är att Pape i sina teorier framhåller användandet av tvångsmakt, medan Mendes menar att det egentligen är ett uppvisande av brutalt våld enligt Schellings begreppsförklaring. Därav, enligt Mendes, är inte Papes teori en utförandeform av tvångsmakt per definition.<sup>56</sup>

Författarens egen kritik mot Papes teori riktar sig främst mot tre områden. För det första utgår Papes teori från att aktören har flygresurser med god direkt flygunderstödsförmåga och behandlar därmed inte problematiken för snabbflygande flygplan att under längre tid verka mot mål på marken. Teorins stormaktsperspektiv blir påtagligt då den inte tar i beaktande att småstater ej besitter samtliga funktioner som stormakters flygstridskrafter gör och lämnar därmed ett tomrum för hur en begränsad mängd resurser bäst nyttjas.

För det andra klargör inte Papes teori hur en aktör på taktisk nivå antingen kan få motståndaren att sprida ut sig med hjälp av flygstridskrafterna och därefter nedkämpa dem med markstridskrafterna, alternativt att få motståndaren att samla sig med hjälp av markstridskrafterna för att sedan nedkämpa dem med flygstridskrafterna. Denna effekt är framträdande i Papes teori, men hur effekten kan uppnås redogörs inte.

Till sist beskriver inte Pape hur en aktör ska prioritera sina val av mål. Med anledning av att Papes teori inte förklarar effekten av att bekämpa olika funktioner, till exempel motståndarens frontlinje, förstärkningstrupper eller kommunikationsnätverk, lämnar det en oförståelse för hur en aktör bör prioritera vid en sammanstöt med motståndaren samt var fokus för respektive flygoperation bör ligga.

### **2.3. Argumentation för vald teori**

Enligt Pape är lokal luftmakt en slagkraftig nekande strategi som är användbar i såväl små- som storskaliga konflikter samt mot både reguljära och irreguljära motståndare<sup>57</sup>, vilket ökar sanno-

---

<sup>54</sup> Egen översättning från Schelling 2008, 2.

<sup>55</sup> Egen översättning av *brute force*.

<sup>56</sup> Mendes 2019, 5-6.

<sup>57</sup> Pape 1997, 101.

likheten för att dess tillämpbarhet på småstater samt vara en aktuell teori i den moderna krigföring med anledning av att majoriteten av nutidens konflikter är irreguljära.<sup>58</sup> Teorin är väl beprövad i tidigare studier, men eftersom samma ansträngningar inte har gjorts från ett småstatsperspektiv finns ett akademiskt värde i att analysera Papes teori på de två valda fallen i syfte att undersöka teorins förklaringsvärde och därmed få ett bredare underlag till hur småstater bör nyttja sina flygstridskrafter.

Trots att alla inte är överens, är det många luftmaktsförespråkare som menar att flygstridskrafterna är ett starkt element för att ändra sin motståndarens beteende och få sin egen vilja igenom vid användandet av nekande tvångsmaktsstrategi,<sup>59</sup> vilket ökar förtroendet för vald teori.

Trots Clarkes utarbetade teori om luftmakt och småstater, väljer författaren att använda Papes teori. Clarke menar att en småstat måste strida på gränsen till det som är moraliskt försvarbart<sup>60</sup> vilket, enligt författaren, skapar farhågor om hur omvärlden ser på agerandet vid en eventuell konflikt. Med utgångspunkt i Sverige, som är i stort behov av hjälp från andra stater och organisationer vid en invasion, kan det vara riskabelt att äventyra omvärldens stöd. Därav, med anledning av att Papes teori grundas på konventionell krigföring, vill författaren undersöka om det finns en mer övertygande och moraliskt acceptabel väg att gå. Deras skilda åsikter om nekande tvångsmakt minskar nödvändigtvis inte teorins trovärdighet med anledning av att de två luftmaktsförespråkarna har utgångspunkt ifrån olika perspektiv, småstat respektive stormakt, men det ger rimliga skäl till att studera teorin ytterligare.

Dessa argument ligger till grund för författarens val av teori och i syfte att bidra till forskningsluckan om hur småstater bör nyttja sina flygstridskrafter, ämnar studien fokusera på konflikter involverande småstater och främst på deras nyttjande av flygstridskrafterna.

---

<sup>58</sup> Crandall 2014, 16.

<sup>59</sup> Belkin et al. 2002, 54.

<sup>60</sup> Clarke 2001, 144.



## 2.4. Definitioner av centrala begrepp

### 2.4.1. Lokal luftmakt

Lokal luftmakt är författarens egen översättning av Papes *theater air power*. Begreppet syftar till att tillintetgöra motståndarens strategi för kontroll över omtvistade territorier genom att förhindra förnödenhetsförsörjning till, störa framryckningar och kommunikation för, samt nedkämpa motståndarens militära styrkor på slagfältet snarare än att angripa motståndarens politiska samt ekonomiska centra.<sup>61</sup>

### 2.4.2. Flygstridskrafter

I Reglemente taktik för luftoperationer (TR LuftOP 2017) definieras flygstridskrafter enligt följande: ”Flygstridskrafter omfattar stridsflygförband, transport- och specialflygförband, helikopterförband, flyg och helikopterbasförband (flottilj), stridslednings- och luftbevakningsförband samt de delar av insatsledningen som leder dessa förband i skarpa uppgifter”<sup>62</sup>. I studien kommer författaren använda begreppet flygstridskrafter definierat som de flygande förbanden, det vill säga stridsflygförband, transport- och specialflygförband samt helikopterförband.

### 2.4.3. Småstat

Det finns ingen självklar definition av vad en småstat är. Archer, Bailes och Wivel beskriver småstater som de stater som inte är stormakter, de stater som måste underkasta sig spelreglerna eftersom de är för svaga för att tas på allvar då reglerna förhandlas fram.<sup>63</sup> Clarke menar att en definition av småstater varken är möjlig eller nödvändig, utan det viktiga är att det finns ett generellt koncept för stater som saknar stormakternas resurser, åtminstone i antal, så att de kan överväga rimliga luftstrategier för begränsade medel.<sup>64</sup>

---

<sup>61</sup> Pape 1997, 95.

<sup>62</sup> Försvarmakten 2017, 14.

<sup>63</sup> Archer, Bailes & Wivel 2014, 3.

<sup>64</sup> Clarke 2001, 67.

I skrivande stund finns det 19 stater som har minst 300 000 anställd militär personal<sup>65</sup> varav elva<sup>66</sup> av dessa stater hade 2019 en försvarsbudget över tio miljarder USD (jämfört med Sveriges försbudget på 5,9 miljarder USD)<sup>67</sup>. Författaren kommer därav i studien att definiera småstat som en stat med färre än 300 000 anställd militär personal och en försvarsbudget som understiger tio miljarder USD.

#### 2.4.4. Direkt flygunderstöd

Direkt flygunderstöd<sup>68</sup> är luftangrepp mot fientliga mål som befinner sig i närheten av egna styrkor på marken och som kräver en detaljerad samordning av varje uppdrag med markstyrkornas eld och rörelse.<sup>69</sup>

#### 2.4.5. Luftöverlägsenhet

I TR LuftOP 2017 definieras tre olika grader av luftoperativ kontroll: *luftherravälde*, *luftöverlägsenhet* och *fördelaktigt luftläge*. Luftherravälde är den högsta grad av luftoperativ kontroll och innebär kontroll över luftrummet över tid i operationsområdet utan någon motståndare som kan bestrida den egna handlingsfriheten. Luftöverlägsenhet innebär kontroll över luftrummet under ett visst tidsfönster eller över en del av operationsområdet i den grad att motståndaren inte kan påverka den egna handlingsfriheten nämnvärt. Det ger antingen en tillfällig handlingsfrihet för de egna flygstridskrafterna över hela operationsområdet eller en oavbruten handlingsfrihet i ett begränsat område.<sup>70</sup>

Fördelaktigt luftläge är den lägsta grad av luftoperativ kontroll och innebär att motståndarens luftstridskrafter inte nämnvärt kan påverka den egna handlingsfriheten och syftar främst till att förneka motståndaren handlingsfrihet i operationsområdet.<sup>71</sup> I denna studie kommer luftöverlägsenhet att definieras som någon form av luftoperativ kontroll och handlingsfrihet över operationsområdet, det vill säga så kan luftöverlägsenhet innebära ospecifik grad av luftoperativ kontroll.

---

<sup>65</sup> Statista 2021.

<sup>66</sup> Fyra av de 19 staterna saknade data för 2019.

<sup>67</sup> SIPRI 2021b.

<sup>68</sup> Även kallad *close air support* eller CAS

<sup>69</sup> Cooling 1990, 1.

<sup>70</sup> Försvarsmakten 2017, 55.

<sup>71</sup> Ibid., 55.

## 3. Metod

### 3.1. Forskningsdesign

Denna studie ämnar svara på forskningsfrågan i en teoriprovande flerfallstudie med kvalitativ textanalys av fallen. Den teoriprovande forskningsdesignen kategoriseras inom förklarande studier och syftar till att stärka alternativt försvaga teorins trovärdighet. Teoriprovande studier fokuserar på den valda teorin, vilket medför att de provande fallen måste motiveras samt väljas med omsorg.<sup>72</sup> Författarens val av forskningsdesign grundar sig i studiens intentioner att pröva Papes teoriers tillämpningsbarhet för småstaters flygstridskrafter. För studien innebär det att kunna analysera fallen utifrån Papes teori på djupet och därmed bedöma teorins förklaringsvärde för respektive falls utfall. På grund av studiens tillvägagångssätt, att med befintlig teori analysera empiriska data, erhåller studien en deduktiv ansats.<sup>73</sup>

För att svara på studiens forskningsfråga använder sig författaren av en flerfallstudie. Studiens analysenheter blir undersökningens två fall; sexdagarskriget 1967 och Georgienkriget 2008. Fallstudien anses lämplig med anledning av forskningsfrågan formulering och författarens intentioner att svara på hur småstaters flygstridskrafter kan nyttja Papes teori för att nå framgång i konflikter.<sup>74</sup> För studien innebär det att mer empiriska data kan analyseras jämfört med ett fall och får därmed bättre förutsättningar för att bedöma förklaringsvärdet i Papes teori om lokal luftmakt samt tillämpbarheten av teorin för småstater. För att studien ska uppnå ett starkare resultat och kunna ge ett mer adekvat bidrag till debatten kring hur flygstridskrafterna bäst nyttjas hade fler fall tillika analysenheter varit att föredra<sup>75</sup>, men med anledning av studiens begränsningar behandlar studien endast två fall.

Med anledning av studiens forskningsdesign avser författaren göra läsaren uppmärksam på kritiska fallgropar. En teoriprovande studie har ambitionen att generalisera resultatet<sup>76</sup>, men på grund av att studien endast analyserar två fall, minskar dess externa validitet. Studiens kvalitativa metod innebär subjektiva tolkningar från författaren vilket riskerar att påverka studiens

---

<sup>72</sup> Esaiasson et al. 2017, 37.

<sup>73</sup> Johannessen, Tuffte & Christoferssen 2019, 37.

<sup>74</sup> Jensen & Sandström 2016, 50.

<sup>75</sup> Ibid., 51.

<sup>76</sup> Esaiasson et al. 2017, 89.

reliabilitet negativt och därmed även studiens intersubjektivitet.<sup>77</sup> Genom att vara transparent i operationalisering och analys avser författaren att ge utrymme åt läsaren för ett kritiskt förhållningssätt till studiens begreppsvaliditet och därmed skapa förutsättningar för en adekvat bedömning av studiens resultat samt forskningsbidrag.

### 3.2. Metod för datainsamling

Författaren har med kvalitativ textanalys studerat Papes teori om lokal luftmakt från tre separata källor<sup>78</sup> i syfte att få en grundlig förståelse för teorin samt dess bakgrund. Samma metod har använts till att studera empiriska data för de två fallen; sexdagarskriget och Georgienkriget. Den kvalitativa textanalysen innebär att med noggrann och systematisk genomgång av texters segment, fullständighet samt dess tillhörande sammanhang framställa innehållets huvudsakliga och avgörande betydelse.<sup>79</sup> För studien innebär det att operationella variabler kan konstrueras med större precision vilken ökar studiens begreppsvaliditet, det vill säga analogin mellan teoretiska begrepp och operationella indikatorer.<sup>80</sup> Det innebär även att författaren med större precision kan identifiera de kausala mekanismerna, det vill säga orsaks- och utfallssamband<sup>81</sup>, från studiens empiriska data och därmed öka validiteten, att studien i verkligheten mäter det den påstår att den mäter.<sup>82</sup>

Författaren använder sig av uttolkarorienterad strategi, vilket innebär att en viss subjektivitet förekommer i studien från tolkningen av teori och empiriska data.<sup>83</sup> Det är därför viktigt för läsaren att betrakta studiens operationalisering, analys samt diskussion kritiskt. Genom hög transparens och god källhänvisning avser författaren att minska studiens påverkan av personliga tolkningar för att stärka studiens resultat.

---

<sup>77</sup> Boréus & Bergström 2018, 40.

<sup>78</sup> Boken *Bombing to Win: Air Power and Coercion in War* samt artiklarna *The True Worth of Air Power* och *The Limits of Precision-Guided Air Power*, samtliga skrivna av Robert Pape.

<sup>79</sup> Esaiasson et al. 2017, 211.

<sup>80</sup> Ibid., 58.

<sup>81</sup> Ibid., 80.

<sup>82</sup> Boréus & Bergström 2018, 40.

<sup>83</sup> Ibid., 32.

### 3.3. Val av fall

Studien ämnar pröva Papes teori om lokal luftmakt på två fall; sexdagarskriget 1967 samt Georgienkriget 2008. För att studien ska kunna svara på forskningsfrågan, kommer nyttjandet av flygstridskrafterna att analyseras utifrån Israels respektive Georgiens perspektiv, eftersom de uppfyller författarens kriterier för småstater. Därmed avser författaren att både fallen ska bidra med en djupare förståelse för hur flygstridskrafterna kan nyttjas av småstater. Författaren har valt fallen genom en strategisk urvalsprocess grundat på principen om mest lika-design. Båda konflikterna involverar småstater som möter en större motståndare sett till personal och militära tillgångar. Fallen liknar även varandra då båda aktörerna primärt använde sig av sina markstridskrafter, medan flygstridskrafterna var ett sekundärt element. Eftersom Israel gick segrande ur konflikten, medan Georgien led nederlag, fyller fallen kravet av en tydlig variation i den beroende variabeln.<sup>84</sup> Därav förmår studien att analysera de kausala mekanismerna från fallen i syfte att pröva Papes teori.

De två fallen skiljer sig i vilken tid de utspelar sig. Sexdagarskriget utspelades för nästan femtio år sedan, vilket är en lång tid och mycket har hänt sedan dess, bland annat utvecklingen av precisionsvapen. Styrkan i just det fallet ligger i att Israel gick segrande ur konflikten, vilket, om de använt sig av lokal luftmakt, kan stärka Papes teori. Styrkan i det andra fallet, Georgienkriget, ligger i att det är en mer nutida konflikt.

### 3.4. Materialdiskussion och källkritik

Studiens empiriska material består utav böcker, vetenskapligt granskade artiklar samt rapporter. Samtligt material har valts ut och kontrollerats mot de källkritiska reglerna äkthet, oberoende, samtidighet samt tendensfrihet<sup>85</sup>, i syfte att bedöma materialets trovärdighet och därmed öka studiens validitet.

Böckerna som valts ut till studien är tryckta av etablerade publicister, samtliga artiklar som används är vetenskapligt granskade och de studerade rapporterna är utgivna av erkända institut. Därmed bedöms det empiriska materialet ha hög autenticitet och uppfyller kriteriet för extern källkritik. Då studien analyserar flera källor oberoende av varandra som redogör för samma

---

<sup>84</sup> Esaiasson et al. 2017, 103.

<sup>85</sup> Ibid., 288.

händelser, kan empiriska data trianguleras och bekräftas av de olika källorna. Därmed bedöms det empiriska materialet ha hög trovärdighet och uppfyller kriteriet för intern källkritik.<sup>86</sup>

Det empiriska materialet till analysen av sexdagarskriget är till stor del skrivna av israeler och amerikaner vilket ökar risken för tendenser, då Israel och USA står i god relation till varandra.<sup>87</sup> Samtligt material är även skrivet långt efter konfliktens händelseförlopp, vilket leder till minskad samtidighet. Sexdagarskriget är dock ett väldokumenterat fall med noggrant förtecknade data, varvid materialets lämplighet för studien uppskattas som god.

Det empiriska materialet till analysen av Georgienkriget är skrivet av utomstående forskare och författare vilket bedöms hålla en hög tendensfrihet. Materialet är skrivet i närtid till konflikten och har därmed hög samtidighet. På grund av att konflikten inte är analyserad och dokumenterad i stor utsträckning, ökar risken för beroende källor. De huvudsakliga artiklarna som analysen grundar sig på har därför kompletterats med rapporter och statistik för att bekräfta den empiriska data som presenteras. Därav bedöms samtliga källkritiska kriterier som uppfyllda och materialets lämplighet för studien uppskattas som god.

### 3.5. Forskningsetiska överväganden

Etiska dilemman kan uppstå då studier och forskning involverar människors deltagande i form av observationer, intervjuer eller experiment. Alla studier som kan komma att påverka människor måste granskas utifrån etiska regelverk.<sup>88</sup> Johannessen, Tuffte och Christoffersen redogör hur det är särskilt viktigt att ta hänsyn till ”informantens rätt till självbestämmande och autonomi, forskarens skyldighet att respektera informantens privatliv och forskarens ansvar att undvika skada”<sup>89</sup>. På grund av författarens val av material, vilket innebär att inga människor direkt påverkas av studien, har dessa forskningsetiska riktlinjer inte tillämpats.

För att praktisera en god forskningssed har författaren tagit den europeiska kodexen för forskningens integritet i beaktande och tillämpar studien efter dess fyra principer om god forskningssed: *tillförlitlighet*, *ärlighet*, *respekt* och *ansvarighet*. Det innebär bland annat att säkerställa forskningens kvalitet, upplysa om andra studier och forskning på ett transparent och rättvist sätt,

---

<sup>86</sup> Boréus & Bergström 2018, 41.

<sup>87</sup> U.S. Department of State 2021.

<sup>88</sup> Johannessen, Tuffte & Christoffersen 2019, 74.

<sup>89</sup> Ibid., 76.

respektera allmänheten och kulturella arv, ansvara för studien från författarens idé till publicering samt stå till svars för dess eventuella konsekvenser.<sup>90</sup>

### 3.6. Operationalisering

För att göra analysen av Papes teori på de utvalda fallen genomförbar, måste teoretiska begrepp översättas till mätbara operationella indikatorer.<sup>91</sup> Studiens operationalisering är den process där dessa begrepps konkretiseras till indikatorer som ska hjälpa författaren att svara på forskningsfrågan i studiens analysdel. De operationella indikatorerna måste utformas med precision och sträva efter hög samstämmighet till de teoretiska begreppen, i syfte att öka studiens begreppsvaliditet.<sup>92</sup>

Efter systematisk läsning av Papes olika publikationer har författaren identifierat två centrala begrepp tillika förfaranden i syfte att utöva lokal luftmakt: *direkt flygunderstöd* samt *operativ interdiktion*. Ett tredje viktigt begrepp i teorin är *luftöverlägsenhet*, vilket enligt Pape är en förutsättning för lokal luftmakt. Dessa begrepp kommer att utgöra studiens oberoende variabler. I syfte att identifiera förekomsten av tillvägagångssätten i det empiriska materialet har författaren konstruerat analysfrågor till respektive variabel.

#### 3.6.1. Direkt flygunderstöd

Direkt flygunderstöd angriper motståndarens stridskrafter i frontlinjen i syfte att försvaga motståndaren till den grad att egna markförband kan angripa utan att riskera att lida onödig skada.<sup>93</sup> För att kunna mäta förekomsten av direkt flygunderstöd har variabeln tilldelats analysfrågorna 1) ”Nedkämpas motståndarens stridskrafter?”, 2) ”Forceras en öppning i motståndarens frontlinje?” och 3) ”Stoppas motståndaren från att forcera en öppning?”.

#### 3.6.2. Operativ interdiktion

Operativ interdiktion angriper motståndarens logistiska kedjor, förstärkningstrupper och ledningscentraler bakom frontlinjen i syfte att stoppa rörelsen och samordningen på slagfältet.<sup>94</sup> För att kunna mäta förekomsten av operativ interdiktion har variabeln tilldelats analysfrågorna

---

<sup>90</sup> ALLEA 2018, 4.

<sup>91</sup> Esaiasson et al. 2017, 56.

<sup>92</sup> Ibid., 59.

<sup>93</sup> Pape 1996, 78.

<sup>94</sup> Ibid., 77.

- 1) ”Hindras leveranser till frontlinjen?”, 2) ”Hindras motståndaren till omgruppering?” och
- 3) ”Förnekas motståndaren samordning på slagfältet?”

### 3.6.3. Luftöverlägsenhet

Luftöverlägsenhet innebär luftoperativ kontroll över det aktuella operationsområdet och syftar till att ge handlingsfrihet åt flygstridskrafterna utan nämnvärd påverkan från motståndaren. För att kunna mäta förekomsten av luftöverlägsenhet har variabeln tilldelats analysfrågorna 1) ”Existerar luftöverlägsenhet över det aktuella operationsområdet?” och 2) ”Utförs operationer i syfte att skapa luftöverlägsenhet?”.

### 3.6.4. Analysverktyg

I syfte att kunna återge en så noggrann och precis bild som möjligt har författaren valt att ge respektive variabel ett variabelvärde i en fyrgradig skala, vilken ämnar tydliggöra i vilken utsträckning respektive variabel förekommer. Skalan utgörs av variabelvärdena *Hög*, *Medel*, *Låg* samt *Ingen*.

- Hög utsträckning innebär att variabeln är signifikant utmärkande och förekommer ofta eller konstant över tiden.
- Medel utsträckning innebär att variabeln är delvis utmärkande och förekommer ibland eller över längre tidsperioder.
- Låg utsträckning innebär att variabeln inte är utmärkande och förekommer sällan och endast under korta tidsperioder.
- Ingen utsträckning innebär att variabeln inte förekommer överhuvudtaget alternativt att det inte går att avgöra någon förekomst i det empiriska materialet.

För att tydliggöra vilken verkansseffekt respektive variabel resulterar i, tilldelas varje variabel ett variabelvärde i samma skala.

- Hög verkansseffekt innebär en tydlig gynnsam förändring i motståndarens beteende och bedöms avsevärt påverka utfallet.
- Medel verkansseffekt innebär en viss gynnsam förändring i motståndarens beteende och bedöms till viss del påverka utfallet.



- Låg verkansseffekt innebär ingen till enstaka gynnsamma förändringar i motståndarens beteende och bedöms inte påverka utfallet nämnvärt.
- Ingen verkansseffekt innebär ingen gynnsam förändring i motståndarens beteende och bedöms inte påverka utfallet överhuvudtaget.

Ovanstående variabler, analysfrågor samt variabelvärden har legat till grund och formgett studiens analysverktyg vilket presenteras nedan.

Tabell 1: Analysverktyg.

<b>Lokal luftmakt</b>			
<b>Variabel</b>	<b>Analysfrågor</b>	<b>Förekomst</b>	<b>Verkansseffekt</b>
<b>Direkt flygunderstöd</b>	Nedkämpas motståndarens stridskrafter?		
	Forceras en öppning i motståndarens frontlinje?		
	Stoppas motståndaren från att forcera en öppning?		
<b>Operativ interdiktions</b>	Hindras leveranser till frontlinjen?		
	Hindras motståndaren till omgruppering?		
	Förnekas motståndaren samordning på slagfältet?		
<b>Luftöverlägsenhet</b>	Existerar luftöverlägsenhet över det aktuella operationsområdet?		
	Utförs operationer i syfte att skapa luftöverlägsenhet?		

## 4. Analys

### 4.1. Sexdagarskriget

Den 5 juni 1967 inleder Israel operation *Moked*<sup>95</sup>, en massiv luftkampanj mot den arabiska koalitionen bestående av Egypten, Irak, Jordanien, och Syrien samt Libanon som stod utanför den egyptiska alliansen. Med en kapacitet på dryga 200 flygmaskiner var de numerärt underlägsna sina motståndare, vars kapacitet uppmätte över 600 flygplan och helikoptrar. Operationens syfte var att med överraskande slagkraft skapa luftöverlägsenhet genom att slå ut motståndarens markstående flygplan samt eldrörsluftvärn.<sup>96</sup> För att undvika att bli upptäckt av motståndarens radarsystem flög de israeliska piloterna lågt, ibland inte mer än 15 meter över marken.<sup>97</sup>

Efter kampanjens första skede hade det israeliska flygvapnet nedkämpat 185 av motståndarens flygmaskiner varav 166 stridsflygplan, mot endast nio egna förluster av vilken en blev vådabekämpad.<sup>98</sup> Efter konfliktens 12 första timmar, mellan 07:45 och 19:00 lokal tid, hade Israel nedkämpat 398 flygmaskiner, varav 372 markstående och 26 nedskjutna i luften mot endast 23 egna förluster. Israel hade därmed uppnått luftöverlägsenhet över mellanöstern och under konfliktens återstående dagar blev det israeliska flygvapnets uppgifter främst att understödja de egna markstridskrafterna samt att patrullera och skydda dem från motståndarens luftattacker.<sup>99</sup>

Det empiriska materialet beskriver tydligt hur Israels första aktion i konflikten var att skapa luftöverlägsenhet, vilket faller i linje med Papes teori för att besitta rätt förutsättningar att nyttja lokal luftmakt. När luftöverlägsenhet var uppnådd, behöll Israel det under resterande dagar av konflikten, vilket beskrivs i det empiriska materialet som en huvudfaktor till markstridskrafternas framgångar, då de kunde agera utan oro för angrepp från luften. Således är förekomsten tillika verkanseffekt av luftöverlägsenhet hög på båda punkterna i analysverktyget.

Samma morgon som flyganfallen började gick ett israeliskt mekaniserat förband in i Sinai mot den egyptiska gränsen. Där mötte markstridskrafterna kraftigt motstånd av egyptiskt artilleri,

---

<sup>95</sup> Även känd som operation *Focus*.

<sup>96</sup> Aloni 2019, 28-32.

<sup>97</sup> Oren 2002, 170.

<sup>98</sup> Aloni 2019, 62.

<sup>99</sup> *Ibid.*, 88-90.

stridsvagnar och understödsvapen. Markstridsförbanden kunde inte på egen hand bryta sig igenom det egyptiska försvaret och fick kalla in både eget artilleri och flygunderstöd, vilket nedkämpade det egyptiska motståndet och det mekaniserade förbandet kunde forcera genom försvarslinjen.<sup>100</sup> På en annan front i Sinai hade israeliska markstridsförband överraskat ett egyptiskt mekaniserat förband och lyckats oskadliggjort två stridsvagnar, innan direkt flygunderstöd anlände till platsen och fortsatte nedkämpningen. Med motståndarens stridsvagnar i lågor kunde sedan fallskärmsjägarna nedkämpa soldaterna i skyttegravarna utan större friktioner.<sup>101</sup>

Flygstridskrafterna fick även understödja de egna markstridsförbanden i deras framryckning mot Jordanien efter att de stött på ett ogenomträngligt motstånd. Inte förrän ett israeliskt flygangrepp slagit ut en stridsvagn med en jordansk befälhavare, radiooperatör och underrättelseofficer, vilket fick motståndarens styrkor att dra sig tillbaka, kunde de israeliska markstrids truppen forcera framåt och till slut omringa de som var kvar av motståndarens förband.<sup>102</sup> Här presenteras både nedkämpning av motståndarens stridskrafter samt forcering av öppning i motståndarens försvarslinje enligt det analytiska verktyget. Eftersom de israeliska markstridsförbanden inte kunde bryta sig igenom motståndarens frontlinje utan hjälp från flygstridskrafterna och med avseende på den framgång markstridskrafterna senare fick tack vare att de kunde fortsätta sin framryckning, anses det direkta flygunderstödet här ge hög verkanseffekt.

Under konfliktens andra dag gjorde Egypten försök till att reparera de sönderbombade flygbaserna i ett försök att få upp flygplan i luften, men utan framgång. De israeliska flygstridskrafterna fortsatte attackerna mot flygbaserna i syfte att behålla luftöverlägsenheten och nedkämpade egyptiska piloter, soldater och officerare. Efter det kunde ingen rå på de israeliska flygstridskrafterna i luften. Några retirerande egyptiska soldater blev olyckliga offer för det israeliska flygvapnet då de blev nedkämpade utan något skydd från egna flygplan.<sup>103</sup>

I kampen om Jerusalem började de jordanska styrkorna förlora terräng. Trots att de israeliska piloterna hade flugit fem uppdrag på mindre än 24 timmar, beordrade den israeliske generalen Narkiss om direkt flygunderstöd, övertygad om att Jerusalem skulle förloras utan flygstrids-

---

<sup>100</sup> Oren 2002, 178-180.

<sup>101</sup> Dunstan 2009b, 50-51.

<sup>102</sup> Oren 2002, 203.

<sup>103</sup> Ibid., 213-215.

krafternas hjälp. Trots att flera stridsfordon nedkämpades av flygunderstödet, bröt inte de israeliska markstridsförbanden igenom det jordanska försvaret på grund av oro från Narkiss. Den uppgiften lämnades till fallskärmsjägarna enligt den ursprungliga planen.<sup>104</sup> Här återges förekomsten av direkt flygunderstöd och att nedkämpa motståndarens stridskrafter, men eftersom det inte visar tydliga tecken på förändring så anses verkanseffekten som låg.

Ett syriskt försök att forcera in med ett mekaniserat förband hindrades av de israeliska flygstridskrafterna. Den syriska fronten förmådde inte att fortsätta och de försök som gjordes för att förstärka frontlinjen stoppades. En syrisk seger var därmed borträknad. Trots att Israel hade stoppat Syriens försök till forcering och genombrott, gick de inte till motangrepp och de syriska markstridsförbanden fick fri passage tillbaka till basen.<sup>105</sup> Här beskrivs tydligt hur flygstridskrafterna stoppar motståndaren från att forcera en öppning samt att motståndaren hindras till omgruppering. Därav förekommer både direkt flygunderstöd och operativ interdiktions. För båda variablerna framgår det ge verkanseffekt, men med anledning av att Syrien fortfarande deltog i konflikten bedöms verkanseffekten som medel.

Efter att ha lidit tunga förluster under de inledande dagarna, skulle egyptiska mekaniserade förband den tredje dagen framrycka tillbaka till Egypten från Sinai för påfyllning av bränsle och ammunition samt för eventuella reparationer. I syfte att förhindra de egyptiska markstridskrafterna att återhämta och fortsätta stridigheterna, sattes blockader av israeliska stridsvagnar upp. Få till antalet höll de stånd mot de återvändande egyptiska stridsvagnarna med stor hjälp från de israeliska flygstridskrafterna som nedkämpade de näst intill försvarslösa egyptierna.<sup>106</sup> Dock lyckades inte flygstridskrafterna nedkämpa stridsvagnar och bepansrade fordon, utan de flesta fordon som flygstridskrafterna förstörde var de utan bepansring som utgjorde den logistiska slutänden.<sup>107</sup> Här presenterar det empiriska materialet tydliga beskrivningar av operativ interdiktions samt direkt flygunderstöd. Med anledning av att de egyptiska markstridskrafterna inte fick någon möjlighet att återvända till bas och därefter fortsätta strida, betraktas denna händelse ha hög verkanseffekt.

---

<sup>104</sup> Oren 2002, 219.

<sup>105</sup> Ibid., 230.

<sup>106</sup> Dunstan 2009b, 82.

<sup>107</sup> Rodman 2010, 223.

Under konfliktens fjärde dag, i syfte att hindra israelerna från att ta sig över Suezkanalen, gjorde egyptiska markförband försök att förstöra det bergspass som ledde till kanalen från Israel. Understödda av flygstridskrafterna, nedkämpade egyptiska stridsvagnar de fientliga markstridsförbanden. De israeliska piloterna fortsatte förödelsen tills de fick order om eldupphör i syfte att beslagta motståndarens stridsvagnar och fordon, istället för att tillintetgöra dem.<sup>108</sup> Samma dag hade två syriska artilleribataljoner baserade på Golanhöjden öppnat eld mot israeliska boskap. Som svar på det bombade det israeliska flygvapnet platsen i ett försök att stoppa eldgivningen. Dock gjordes inga ansträngningar från israeliska markstridsförband för att ta terrängen.<sup>109</sup> Båda dessa händelser beskriver hur flygstridskrafterna nyttjades för direkt flygunderstöd, framförallt nedkämpning av motståndarens markstridskrafter. I striden om bergspasset anses verkanseffekten vara medel, med anledning av att de israeliska markstridsförbanden kunde fortsätta sin framryckning mot Suezkanal då bergspasset hölls intakt, medan flygstridskrafternas insats i striden om Golanhöjden betraktas som ingen till låg verkanseffekt, då de syriska styrkorna fortsatte eldgivningen dagen efter.

Den femte dagen gick de israeliska flygstridskrafterna åter till attack mot Golanhöjden och släppte stora mängder bomber mot syriska mål, bland annat artilleribatterier, förvaringslokaler och transportkedjor. Utöver 58 döda och 80 skadade, blev moralen hos det syriska motståndet kraftigt sänkt, så pass att flertalet befäl med soldater deserterade. De syriska stridskrafter som blev beordrade att förstärka frontlinjen mot Israel vägrade och menade att det var ett självmordsuppdrag då de inte hade något skydd från luften.<sup>110</sup> De som väl gjorde ett försök att förstärka fronten blev genast stoppade av det israeliska flygstridskrafterna.<sup>111</sup> Det empiriska materialet framhäver både direkt flygunderstöd i form av nedkämpning av motståndarens stridskrafter och forcera en öppning i motståndarens frontlinje samt operativ interdiktions i form av hindra leverans till frontlinjen och hindra motståndaren till omgruppering. Återkommande även i denna händelse var att flygstridskrafterna inte lyckades nedkämpa bepansrade stridsfordon eller skyttesoldater skyddade i bunkrar och förstärkta fortifikationer. Dock skapade de förutsättningarna för markstridskrafterna att forcera och nedkämpa motståndarna och framkallade

---

<sup>108</sup> Oren 2002, 258.

<sup>109</sup> Dunstan 2009a, 66.

<sup>110</sup> Oren 2002, 280.

<sup>111</sup> Rodman 2010, 223.

psykologisk verkan hos motståndaren. Med anledning av detta betraktas verkanseffekten av operativ interdiktions som medel på respektive punkter.

Konfliktens sjätte tillika sista dag var inte lika blodig. De israeliska flygstridskrafterna agerade flygskydd åt markstridsförbanden vid den syriska huvudstaden Damaskus, intill tiden då vapenstilleståndet accepterades.<sup>112</sup> 132 timmar efter konflikten inleddes, tog den därmed slut och gjorde sig känd som en av historiens kortaste konflikter.<sup>113</sup>

Under konfliktens sex dagar hade det israeliska flygvapnet utfört 2400 luftangrepp mot sina motståndares markstridskrafter och med det bekämpat 850 stridsvagnar och stridsfordon, 144 kanoner, 1670 fordon utan bepansring samt 162 flygbaser och faciliteter. Flygstridskrafterna skapade därmed förutsättningarna för de israeliska markstridsförbanden att röra sig obehindrat, utan rädsla för att bli angripen från luften.<sup>114</sup> Totalt utförde det israeliska flygvapnet 2591 operationer av direkt flygunderstöd och operativ interdiktions varav 268 av dem var under konfliktens inledande dygn.<sup>115</sup> Dock nyttjade flygstridskrafterna i lägre utsträckning direkt flygunderstöd med ledning från markpersonal, utan angrep motståndaren bortom frontlinjen. Värt att notera är att trots bekämpningen av hundratals fientliga stridsvagnar lyckades inte flygstridskrafterna, på grund av deras otillräckliga vapensystem för ändamålet, att fullständigt förstöra dem. Den uppgiften lämnades till markstridsförbanden.<sup>116</sup> En av anledningarna till det var att det israeliska flygvapnet inte besatt tillräckligt av den typen av flygplan som krävdes, det vill säga lågflygande låghastighetsflygplan, för att utföra direkt flygunderstöd i nära koordination med de israeliska markstridsförbanden.<sup>117</sup>

#### **4.1.1. Resultat**

Flygstridskrafternas nyttjades flitigt under sexdagarskriget, men dess verkanseffekt var varierande vid olika operationer och sammandrabbningar. Sett till helheten och de fragment som det empiriska materialet presenterar, sammanfattas analysen med hjälp av det analytiska verktyget till följande:

---

<sup>112</sup> Oren 2002, 296.

<sup>113</sup> Ibid., 305.

<sup>114</sup> Brun 2010, 148.

<sup>115</sup> Rodman 2010, 222.

<sup>116</sup> Van Creveld, Brower & Canby 1994, 169.

<sup>117</sup> Rodman 2010, 222.

Tabell 2: Analys av sexdagarskriget.

<b>Lokal luftmakt: sexdagarskriget</b>			
<b>Variabel</b>	<b>Analysfrågor</b>	<b>Förekomst</b>	<b>Verkanseffekt</b>
<b>Direkt flygunderstöd</b>	Nedkämpas motståndarens stridskrafter?	<b>Hög</b>	<b>Medel</b>
	Forceras en öppning i motståndarens frontlinje?	<b>Medel</b>	<b>Medel</b>
	Stoppas motståndaren från att forcera en öppning?	<b>Låg</b>	<b>Medel</b>
<b>Operativ interdiktion</b>	Hindras leveranser till frontlinjen?	<b>Medel</b>	<b>Hög</b>
	Hindras motståndaren till omgruppering?	<b>Hög</b>	<b>Hög</b>
	Förnekas motståndaren samordning på slagfältet?	<b>Låg</b>	<b>Medel</b>
<b>Luftöverlägsenhet</b>	Existerar luftöverlägsenhet över det aktuella operationsområdet?	<b>Hög</b>	<b>Hög</b>
	Utförs operationer i syfte att skapa luftöverlägsenhet?	<b>Hög</b>	<b>Hög</b>

## 4.2. Georgienkriget

Efter en konflikteskalering natten till den 8 augusti 2008, gick georgiska attackflygplan tidigt på morgonen till angrepp mot en byggnad där ryska markstridsstyrkor befann sig och nedkämpade 15 ryska soldater.<sup>118</sup> Samtidigt framryckte tre georgiska attackhelikoptrar mot byn Kaspi i syfte att bistå markstridsförbanden med direkt flygunderstöd. Senare samma morgon fick fyra attackflygplan till uppdrag att förstöra Guftibron i syfte att hindra Rysslands framryckning, men utan framgång. Varken bron eller de ryska markstridsförbanden i dess närhet tog någon allvarlig skada, då de georgiska flygstridskrafterna var utrustade med lågteknologiska bomber utan precisionsguidning. Utan något motstånd i luften, kunde de georgiska attackflygplanen även angripa en armébas samt fordon och utrustning, för att sedan säkert återvända till basen.<sup>119</sup>

I konfliktens inledande skede framstår det att de georgiska flygstridskrafterna förberedde sig för direkt flygunderstöd, men nyttjade det aldrig. Det som är mer framstående är att de nyttjade

<sup>118</sup> Lefebvre & McDermott 2009, 95.

<sup>119</sup> Lavrov 2010, 50-52.

operativ interdiktion, då de försökte hindra motståndaren till omgruppering, dock utan någon verkansseffekt då de ryska trupperna fortsatte helt enligt deras plan.

Ryssland lärde sig av misstaget att inte ha något skydd från luften och när de georgiska attackflygplanen skulle förbereda för ett nytt attackuppdrag, avbröts planen på grund av att ryska jaktflygplan hade identifierats i luftrummet. Georgiens attackflygplan skulle bli lätta mål för de ryska jaktflygplanen då ingen jakteskort eller annat luftskydd fanns tillgängligt.<sup>120</sup>

Strax efter klockan tio samma dag påbörjade Ryssland en bombkampanj mot Georgien. De kunde agera obehindrat i luften, då avsaknaden av georgiska jaktflygplan gav dem stor handlingsfrihet. Närmare kvällen förstärktes den georgiska helikopterstyrkan i Kaspi med ytterligare tre attackhelikoptrar, dock var samtliga helikoptrar oförmögna att bistå markstridsförbanden något understöd på grund av den höga sannolikheten att bli nedkämpade i luften av de ryska jaktflygplanen.<sup>121</sup> Georgiens underlägsenhet i luftrummet var påtagligt, vilket gjorde markstridskrafterna lidande då de varken hade skydd från luftangrepp eller fick understöd att nedkämpa motståndaren.

Nästa morgon sköt Georgien ned tre ryska flygplan. Dock var det markstridskrafterna som lyckades med denna prestation då flygplanen sköts ned av luftvärnssystem respektive en vådabekämpning. De fick därmed ett litet andrum från luftattacker, då de ryska flygstridskrafterna begränsade sina luftuppdrag efter incidenterna. Detta utnyttjade Georgien då de på eftermiddagen samma dag gick till angrepp mot ryska markstridsförband med attackhelikoptrar och kunde sedan återvända i säkerhet tillbaka till basen i Kaspi. Trots den tillfälliga handlingsfriheten, lyckades inte de georgiska flygstridskrafterna åsamka någon påtaglig skada på det ryska förbandet och operationen fick ingen påverkan på konfliktens utfall.<sup>122</sup> Samma eftermiddag gjorde de även ansträngningar för att förstöra den strategiskt viktiga Rokitunneln, vilken sammanbinder Georgien och Ryssland, samt gick till attack mot de framryckande ryska stridsvagnarna i syfte att hindra dem från att passera genom tunneln och ta sig in i georgiskt territorium. De georgiska flygstridskrafterna misslyckades och förlorade ett av sina attackflygplan.<sup>123</sup>

---

<sup>120</sup> Lavrov 2010, 51-52.

<sup>121</sup> Ibid., 54-56.

<sup>122</sup> Ibid., 59-60.

<sup>123</sup> Lefebvre & McDermott 2009, 95; ICG 2008.



Återigen framstår det att de georgiska flygstridskrafterna försöker nyttja operativ interdiktion utan framgång. De georgiska flygplanen tog sig till sina mål och blev inte bekämpade av ryska jaktflygplan, men lyckades ändå inte uppnå någon verkansseffekt, mycket på grund av deras utdaterade bestyckning som saknade precisionsguidning.

I ett sista försök att stoppa Rysslands framfart mot Georgien beordrades de sex attackhelikopterna från Kaspi att angripa ryska konvojer. Utan att möta något motstånd i luften, lyckades de endast nedkämpa två fordon för att sedan återvända till basen. Trots att det ansågs som de georgiska flygstridskrafternas mest lyckade operation mot de ryska styrkorna under hela konflikten, hindrade det inte Rysslands framfart något avsevärt. De georgiska attackhelikoptrarna blev sedan omgrupperade till en annan bas och deltog därefter inte mer i stridigheterna.<sup>124</sup> Nya försök gjordes även med att försöka förstöra Rokitunneln, men utan framgång. Även denna gång förlorade Georgien ett attackflygplan.<sup>125</sup>

Den 12 augusti skedde de sista stridigheterna mellan de två aktörerna och efter det infördes ett vapenstillestånd. Konflikten var därmed över. De georgiska flygstridskrafterna hade då förlorat tre attackhelikoptrar, en minsvepningshelikopter, tre attackflygplan samt tre propellerflygplan., i jämförelse med Rysslands förluster av fyra militära flygplan.<sup>126</sup>

#### **4.2.1. Resultat**

Anledningen att Georgien misslyckades med kriget i luften var inte på grund av det ryska flygvapnets förmåga, utan snarare det georgiska flygvapnets oförmåga. De georgiska flygstridskrafterna misslyckades att skydda vitala faciliteter och fortifikationer, så som militära baser, militära hamnar samt militära flygbaser.<sup>127</sup> Flygstridskrafterna uppträdde sporadiskt och utan någon allomfattande samordning, som ett resultat av bristfällig ledningsförmåga och kunskap om nyttjande av luftmakt.<sup>128</sup> Från det empiriska materialet har analysen sammanfattats med hjälp av det analytiska verktyget till följande:

---

<sup>124</sup> Lavrov 2010, 71-72.

<sup>125</sup> Lefebvre & McDermott 2009, 95.

<sup>126</sup> Tseluiko 2010, 81; Lefebvre & McDermott 2009, 96.

<sup>127</sup> Tseluiko 2010, 81.

<sup>128</sup> Larsson 2008, 39.

Tabell 3: Analys av Georgienkriget.

<b>Lokal luftmakt: Georgienkriget</b>			
<b>Variabel</b>	<b>Analysfrågor</b>	<b>Förekomst</b>	<b>Verkanseffekt</b>
<b>Direkt flygunderstöd</b>	Nedkämpas motståndarens stridskrafter?	<b>Låg</b>	<b>Låg</b>
	Forceras en öppning i motståndarens frontlinje?	<b>Ingen</b>	<b>Ingen</b>
	Stoppas motståndaren från att forcera en öppning?	<b>Ingen</b>	<b>Ingen</b>
<b>Operativ interdiktion</b>	Hindras leveranser till frontlinjen?	<b>Låg</b>	<b>Ingen</b>
	Hindras motståndaren till omgruppering?	<b>Låg</b>	<b>Ingen</b>
	Förnekas motståndaren samordning på slagfältet?	<b>Ingen</b>	<b>Ingen</b>
<b>Luftöverlägsenhet</b>	Existerar luftöverlägsenhet över det aktuella operationsområdet?	<b>Ingen</b>	<b>Ingen</b>
	Utförs operationer i syfte att skapa luftöverlägsenhet?	<b>Ingen</b>	<b>Ingen</b>

## 5. Avslutning

### 5.1. Resultatdiskussion

#### 5.1.1. Sexdagarskriget

Israel hade stora framgångar under sexdagarskriget, mycket tack vare deras inledande operation *Moked*, då de skapade luftöverlägsenhet och därmed total handlingsfrihet för kommande luftoperationer. Det empiriska materialet tyder på att Israel hade en tydlig plan för nyttjandet av luftmakt och en god samordning mellan de olika vapenslagen, vilket skapade en synergieffekt. Flygstridskrafterna hade inte möjlighet att vinna konflikten å Israels vägnar på egen hand, men tillsammans med markstridskrafterna lyckades de nedkämpa sina motståndare och stoppa dem från att ta israeliskt territorium.

Flygstridskrafternas största bidrag till den israeliska segern var operativ interdiktion och skapandet av luftöverlägsenhet, även om det direkta flygunderstödet var en viktig bidragande faktor. Genom att förneka sina motståndare att omgruppera och förstärka fronten, gav de därmed gynnsamma förutsättningar för markstridskrafterna att nedkämpa motståndarna. Även om flygstridskrafterna hade bristande kapacitet att nedkämpa motståndarens stridsvagnar, vilket innebar att de inte kunde uppnå full verkanseffekt mot markstridsförbanden gällande direkt flygunderstöd, lyckades Israels samlade styrkor slå sina motståndare tack vare den samordning och synergieffekt mellan flyg- och markstridskrafterna.

Utfallet av sexdagarskriget kan förklaras utifrån Papes teori om lokal luftmakt, då samtliga variabler förekom och gav verkanseffekt. Det är dock viktigt att ta i hänsyn andra faktorer som kan ha förklaringsvärde i utfallet. Om inte Israel hade lyckats överraska Egypten under konfliktens inledande skede, hade förutsättningarna sett helt annorlunda ut. Eftersom Israel, som var numerärt underlägsna, lyckades slå ut en stor del av de egyptiska flygstridskrafterna när de var oskyddade på marken, fick de inget kvalificerat motstånd i luften.

Papes teori beskriver inte hur flygstridskrafterna ska agera under strid i luften och den förhåller sig inte till hur luftöverlägsenhet ska uppnås. Därav är det inte relevant för studien att analysera hur luftöverlägsenheten uppnåddes, utan resultatet av hur luftöverlägsenheten används efter det uppnåddes.

Svagheten med det valda fallet är att det var Israel som tog initiativet och behöll det under hela konflikten. Det är därför viktigt att förstå att resultatet hade kunnat varit annorlunda om Israel hade blivit angripet först och därmed inte lyckats skapa luftöverlägsenhet i konfliktens inledande skede. Resultatet stärker därför endast Papes teori om lokal luftmakt sett från ett offensivt perspektiv.

### **5.1.2. Georgienkriget**

Georgiens flygstridskrafter var knappt aktiva under konflikten och agerade utan någon egentlig plan och samordning. Deras resursmässiga underlägsenhet gentemot Ryssland blev påtaglig, då de inte hade kapacitet att utföra operationer som hade gynnat dem. De kunde inte uppnå luftöverlägsenhet eftersom de inte hade tillräckligt med jaktflygplan och de kunde inte stödja markförbanden med effektivt flygunderstöd då de även saknade tillräcklig förmåga för detta. De sporadiska försök de gjorde mot att åsamka någon verkan mot sina motståndare gav ingen effekt. Från det empiriska materialet framstår det att luftmakt inte nyttjades något nämnvärt. Med anledning av att Georgien inte tydligt försökte eller använde sig av lokal luftmakt, ger resultatet inget underlägg till Papes teori.

Det som går att tyda från detta resultat är snarare vikten av kunskaper och färdigheter om hur flygstridskrafterna kan och bör nyttjas i syfte att kunna etablera en tydlig handlingsplan för eventuella angrepp samt betydelsen att inneha rätt resurser och förmågor. Fallet i sig tydliggör snarare studiens problem än bidrar till att svara på forskningsfrågan. Dock finns det ändå lärdomar från fallet, bland annat att det inte krävs luftöverlägsenhet för att utföra attackoperationer samt vikten av att ha precisionsvapen. I fallet går det även att se spår av vikten att samordna flygstridskrafterna med markstridskrafterna för att nå verkanseffekt då motståndarens bekämpas.

Om Georgien istället använt sig av precisionsvapen hade sannolikheten varit högre att de skulle lyckas stoppa de ryska trupperna under framryckningen mot georgiskt territorium, vilket hade kunnat påverka utfallet mer gynnsamt för Georgien. Likaså om samordningen mellan vapenslagen hade varit mer framträdande, hade de georgiska styrkorna kunnat utgöra ett större hot mot de ryska trupperna.

## 5.2. Metoddiskussion

Studiens kvalitativa metod har möjliggjort en grundlig behandling av Papes teori om lokal luftmakt följt av en djupgående analys av de valda fallen. Med anledning av författarens uttolkarorienterade strategi bör dock studiens reliabilitet, intersubjektivitet samt externa validitet kritiseras, eftersom subjektiva tolkningar har gjorts.

I syfte att svara på studiens forskningsfråga har den teoriprovande metoden använts fördelaktigt för att pröva teorins förklaringsvärde på flera fall. För att pröva teorin ytterligare hade det lönat sig att använda andra fall, specifikt där flygstridskrafternas roll varit framträdande. Sexdagarskriget har visat sig ge ett gott underlag för att pröva teorin, men det är viktigt att förstå att resultatet endast ger svar om att den hade högt förklaringsvärde i en över femtio år gammal kontext och mycket har utvecklats sedan dess, både avseende teknologi och doktriner.

En svaghet i studien är fallet Georgienkriget. Eftersom luftmakt inte nyttjades i någon nämnvärd utsträckning, saknas underlag för att rättvist bedöma Papes teori. Däremot har fallet gett andra indikationer på vad som är viktigt för småstater och nyttjandet av flygstridskrafter under konflikter, därmed innehar analysen av fallet ett värde i sig.

I syfte på att svara på frågan hur småstater framgångsrikt kan nyttja sina flygstridskrafter hade alternativt en teorikonsumerande metod varit användbar. En sådan studie har potential för att analysera ett framgångsrikt fall, till exempel sexdagarskriget, utifrån flera teorier för att bättre kunna förstå fallet i sig och därmed förstå utfallet. En sådan studie kan varken stärka eller försvaga en teori, däremot ge en indikation vilken teori som har potential att vara tillämpbar för småstaters flygstridskrafter.

## 5.3. Slutsatser

Studiens syfte var att pröva Papes luftmaktsteori om lokal luftmakt för att lyfta hur småstater bör nyttja sina flygstridskrafter under konflikter. Genom att analysera sexdagarskriget och Georgienkriget har studien ämnat att undersöka teorins förklaringsvärde för att därmed bidra till ett bredare underlag för debatten om hur flygstridskrafterna bör nyttjas. Detta undersöktes med frågeställningen:

*Hur kan småstaters flygstridskrafter nyttja Robert Papes teori om lokal luftmakt för att nå framgång med utgångspunkt i sexdagarskriget och Georgienkriget?*

Analysen av de två fallen visar först och främst på vikten av samordning och koordinering av flygstridskrafterna för att kunna nyttja dem effektivt. Det framstår även att luftöverlägsenhet är en vital förutsättning för att kunna utföra luftkampanjer över operationsområdet. Israel lyckades skapa luftöverlägsenhet tack vare deras överraskningsförmåga och kunde slå ut motståndarens flygstridskrafter när de stod oskyddade på marken. Analysen ger dock en indikation på att luftöverlägsenhet inte är en nödvändighet för att utföra luftoperationer, då Georgien lyckades verka mot sina mål utan luftoperativ kontroll. Resultatet stärker därmed D’Odoricos kritik mot Papes syn på luftöverlägsenhet som en given förutsättning för att lyckas med tvångsstrategi och belyser vikten av samordning och koordinering mellan vapenslagen. En anledning till att Georgien misslyckades med lokal luftmakt och nyttjandet av flygstridskrafterna var att de inte planerade sina flygkampanjer med omsorg, vilket behövs enligt D’Odorico.

I de båda fallen var det operativ interdiktions som gav högst verkanseffekt relativt sett, även om de georgiska flygstridskrafterna totalt sett inte uppnådde någon märkbar verkanseffekt. För Israel gav det ett övertag att hindra sina motståndare från att omgruppera, då markstridsförbanden kunde nedkämpa motståndaren som saknade förstärkning. Israel hade även framgångar med direkt flygunderstöd, men lyckades inte nedkämpa motståndarens stridsvagnar. Markstridskrafterna kompletterade dock flygstridskrafternas brist på verkan vilket resulterade i en dominerande synergieffekt. Analysen visar, i kontrast med Libickis påstående, att det inte endast är underrättelse och information som är viktigt vid flygkampanjer, utan även att vapensystemen är funktionella för uppgiften. Israel hade problem med att nedkämpa de mest bepansrade fordonen och Georgien hade problem med att träffa sina mål. Med bättre bestyckning, hade utfallen av de båda fallen kunnat se annorlunda ut, i huvudsak med avsikt på Georgienkriget. Med precisionsstyrda vapen hade sannolikheten för de georgiska flygstridskrafterna att hindra de ryska omgrupperingarna varit större. Om Georgien hade lyckats stoppa Rysslands framfart in i Georgien, hade konflikten med bedömt hög sannolikhet fortskridit annorlunda. Dock finns det för lite underlag i denna studie för att påstå att utfallet hade blivit annorlunda till Georgiens fördel.

Angående debatten om flygstridskrafterna ensamt kan vinna kriget eller inte, visar analysen av sexdagarskriget att flygstridskrafterna verkar mest effektivt tillsammans med övriga vapenslag. Fallet tyder på att det israeliska flygvapnet inte kunde vinna konflikten på egen hand, men var en stark bidragande faktor till Israels framgångar. Israel visade även hur de som självständig stat kunde upprätthålla sin territoriella integritet och suveränitet utan bistånd från utomstående aktörer. Därmed bidrar analysen av fallet till att stärka Papes teori. Analysen av Georgienkriget tyder på svagheten i att inte samordna och koordinera de båda vapenslagen. Med anledning av det sällan förekommande nyttjandet av Georgiens flygstridskrafter, bidrar inte analysen av fallet till att vare sig stärka eller försvaga Papes teori.

Analysen av Georgienkriget bidrar istället med underlag för vidare studier av Papes teori med avseende på att fallet kan förkastas, då förekomsten av luftmaktsnyttjande inte är tillräcklig för att pröva teorin om lokal luftmakt. Slutligen kan inte studiens resultat generaliseras innan ytterligare studier av teorin bekräftat undersökningens variabler.

#### **5.4. Relevans för yrkesutövningen**

Sveriges säkerhetspolitiska läge kräver att Försvarsmakten är väl insatt i hur Sverige ska försvaras vid ett eventuellt angrepp. För att kunna upprätthålla den territoriella integriteten och suveräniteten, måste samtliga vapenslag ha kunskaper om hur de når högsta verkanseffekt. Denna studie har ämnat öka förståelsen för hur en småstat som Sverige kan nyttja luftmakten för att skydda sig mot eventuella angrepp av en motståndare som är numerärt överlägsna alternativt likvärdiga. Genom att analysera Papes teori om lokal luftmakt mot en småstatskontext ökar förståelsen för när och hur teorin är tillämpbar för småstater, vilket är ytterst relevant för den militära officersprofessionen vid planering samt genomförande av militära luftkampanjer.

#### **5.5. Vidare forskning**

Med anledning av att studien har analyserat två fall av småstatskonflikter, krävs det fler liknande studier för att kunna stärka eller försvaga teorin ytterligare och potentiellt öka resultatets generaliserbarhet. Författaren föreslår därför vidare prövning av Papes teori om lokal luftmakt med inriktning på småstater.

Utöver småstatsperspektivet, bedömer författaren att det finns potential i att pröva Papes teori om lokal luftmakt mot irreguljära konflikters kontext, i syfte att öka teorins generaliserbarhet ytterligare.

Avslutningsvis vill författaren föreslå vidare studier om luftöverlägsenhetens nödvändighet. Är det verkligen nödvändigt att utföra operationer i syfte att skapa luftöverlägsenhet eller är det ett slöseri med tid och resurser? En sådan studie är ytterst relevant för småstater som måste välja sina mål med större omsorg och vara mer sparsam med sina kraftansträngningar med anledning av deras lägre kapacitet och färre resurser i jämförelse med stormakter.



## 6. Litteratur och referensförteckning

### 6.1. Tryckta källor

Aloni, Shlomo. 2019. *Six-Day War 1967: Operation Focus and the 12 hours that changed the Middle East*. Oxford: Osprey Publishing.

Archer, Clive, Alyson J.K. Bailes & Anders Wivel. 2014. *Small States and International Security: Europe and Beyond*. New York: Routledge.

Boréus, Kristina & Göran Bergström. 2018. *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Brun, Itai. 2011. "Israeli Air Power" I *Global Air Power*, red. John Andreas Olsen, 137-172. Dulles: University of Nebraska Press.

Clarke, Shaun. 2001. *Strategy, Air Strike and Small Nations*. RAAF Base, Fairbairn: Aerospace Centre.

Cooling, Benjamin Franklin. 1990. *Case Studies in the Development of Close Air Support*. Washington D.C.: Office of Air Force History.

Crandall, Russel. 2014. *Americas Dirty War's*. West Nyack: Cambridge University Press.

Dunstan, Simon. 2009a. *The Six Day War 1967: Jordan and Syria*. Oxford: Osprey Publishing.

Dunstan, Simon. 2009b. *The Six Day War 1967: Sinai*. Oxford: Osprey Publishing.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer AB.

Jensen, Tommy & Johan Sandström. 2016. *Fallstudier*. Lund: Studentlitteratur AB.

Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tuffte & Line Christoffersen. 2019. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 2. uppl. Stockholm: Liber AB.

Lavrov, Anton. 2010. "Timeline of Russian-Georgian Hostilities in August 2008" I *The Tanks of August*, red. Ruslan Pukhov, 37-76. Moskva: Centre for Analysis of Strategies and Technologies.

Olsen, John Andreas. 2018. "Conclusion" I *Routledge Handbook of Air Power*, red. John Andreas Olsen, 373-375. Abingdon, Oxon: Routledge.

Oren, Michael B. 2002. *Six Days of War: June 1967 and the making of the modern Middle East*. New York: Oxford University Press.

Pape, Robert A. 1996. *Bombing to Win: Air Power and Coercion in War*. Ithaca: Cornell University Press.

Schelling, Thomas C. 2008. *Arms and Influence*. New Haven: Yale University Press.

Tseluiko, Vyacheslav. 2010. "Present and Future of the Georgian-Russian Conflict. The Military Aspect." I *The Tanks of August*, red. Ruslan Pukhov, 77-98. Moskva: Centre for Analysis of Strategies and Technologies.

Van Creveld, Martin, Kenneth S. Brower & Steven L. 1994. *Air Power and Maneuver Warfare*. Alabama: Air University Press.

## 6.2. Artiklar

Belkin, Aaron, Michael Clark, Gulriz Gokcek, Robert Hinckley, Thomas Knecht & Eric Patterson. 2002. "When Is Strategic Bombing Effective? Domestic Legitimacy and Aerial Denial." *Security Studies* 11(4): 51-88.

Bratton, Patrick. 2003. "A Coherent Theory of Coercion? The Writings of Robert Pape." *Comparative Strategy* 22(4): 355-372.

Burczynska, Maria E. 2019. "Multinational cooperation: building capabilities in small air Forces." *European Security* 28(1): 85-104.

Česnakas, Giedrius. 2019. "The Implications of the Technological Trends in Military on the Defence of Small States." *Lithuanian annual strategic review* 17(1): 273-293.

D'Odorico, José C. 2005. "Air Superiority: A Sine Qua Non?" *Air & Space Power Journal* 19(3): 55-63.

Dekker, Willem Martijn. 2010. "The Complexity of Compellence: Revisiting the Causal Logic of Denial." *Comparative Strategy* 29(5): 450-468.

Horowitz, Michael & Dan Reiter. 2001. "When Does Aerial Bombing Work? Quantitative Empirical Tests, 1917-1999." *The Journal of Conflict Resolution* 45(2): 147-173.

Lefebvre, Stéphane & Roger McDermott. 2009. "Air Power and the Russian-Georgian conflict of 2008: lessons learned and Russian military reforms." *Air Power Review* 12(1): 92-113.

Libicki, Martin. 2000. "Rethinking War: The Mouse's New Roar?" *Foreign Policy* 117: 30-43.

Meilinger, Phillip S. 2000. "Strategy, Air Strike and Small Nations." *Aerospace Power Journal* 14(3): 119-120.

Mendes, Flávio Pedroso. 2019. "Air Power Meets Clausewitz: Military Coercion as Limited War." *Brazilian political science review* 13(2).

Pape, Robert A. 1997. "The Limits of Precision-Guided Air Power." *Security Studies* 7(2): 93-114.

Pape, Robert A. 2004. "The True Worth of Air Power." *Foreign Affairs* 83(2): 116-130.

Rodman, David. 2010. "The Israel Air Force in the 1967 and 1973 wars: revisiting the historical record." *Israel Affairs* 16(2): 219-233.

Warden, John A. 2011. "Strategy and Airpower." *Air & Space Power Journal* 25(1): 64-77.

Warden, John A. 1997. "Success in modern war: A response to Robert Pape's *bombing to win*." *Security Studies* 7(2): 172-190.

Watts, Barry D. 1997. "Ignoring reality: Problems of theory and evidence in security studies." *Security Studies* 7(2): 115-171.

### 6.3. Rapportör

Biddle, Tami Davis. 2019. *Air Power and Warfare: A Century of Theory and History*. Strategic Studies Institute: US Army War College. <https://www.jstor.org/stable/resrep20093> (Hämtad 2021-03-25).

ICG. 2008. *Russia vs Georgia: The Fallout*. Bryssel: International Crisis Group (ICG). [https://www.files.ethz.ch/isn/91147/195\\_russia\\_vs\\_georgia\\_the\\_fallout.pdf](https://www.files.ethz.ch/isn/91147/195_russia_vs_georgia_the_fallout.pdf) (Hämtad 2021-04-26).

Larsson, Robert L. *Det kaukasiska lackmustestet: konsekvenser och lärdomar av det rysk-georgiska kriget i augusti 2008*. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), 2008. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--2563--SE> (Hämtad 2021-04-27).

### 6.4. Offentliga dokument

ALLEA. 2018. *Den europeiska kodexen för forskningens integritet*. Berlin: ALLEA – All European Academies.

Försvarmakten. 2016. *Militärstrategisk doktrin – MSD 16*. Stockholm: Försvarmakten.

Försvarmakten. 2017. *Reglemente taktik för luftoperationer: TR LuftOP 2017*. Stockholm: Försvarmakten.

### 6.5. Elektroniska källor

Statista. 2021. The world's largest armies based on active force level. Statista. <https://www.statista.com/statistics/264443/the-worlds-largest-armies-based-on-active-force-level/> (Hämtad 2021-04-02).

SIPRI. 2021a. SIPRI Arms Transfer Database. Stockholm International Peace Research Institute. [https://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export\\_toplist.php](https://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_toplist.php) (Hämtad 2021-03-23).

SIPRI. 2021b. SIPRI Military Expenditure Database. Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/databases/milex> (Hämtad 2021-04-02).

U.S. Department of State. 2021. U.S. Relations With Israel. U.S. Department of State. <https://www.state.gov/u-s-relations-with-israel/> (Hämtad 2021-04-29).